

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 402/2014-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. augusta 2014 predbežne prerokoval sťažnosť V. M., zastúpeného advokátkou JUDr. Silviou Bartkovou, Advokátska kancelária JUDr. Martin Bartko – JUDr. Silvia Bartková, Piaristická 6667, Trenčín, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na výchovu a starostlivosť o maloleté dieťa podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 170/2011 a postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Co 382/2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. októbra 2013 doručená sťažnosť V. M. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho

základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na výchovu a starostlivosť o maloleté dieťa podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 170/2011 a postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Co 382/2013.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 22. augusta 2011 okresnému súdu návrh na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletému V. M. (ďalej len „maloletý“) na čas po rozvode. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 7 C 170/2011 z 8. apríla 2013 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) bolo manželstvo účastníkov konania rozvedené a maloletý bol na čas po rozvode manželstva zverený do osobnej starostlivosti matky (ďalej len „odporkyňa“), pričom právo zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok majú obaja rodičia. Súčasne okresný súd sťažovateľovi určil povinnosť prispievať na výživu maloletého sumou 130 € mesačne k rukám odporkyne a určil styk sťažovateľa s maloletým dvakrát mesačne v párnú sobotu od 14.00 h do 17.00 h v prítomnosti odporkyne na stanovenom mieste, pričom v prípade, že styk nebude môcť byť z vážnych dôvodov realizovaný, sú obaja účastníci povinní oznámiť túto skutočnosť druhému rodičovi najneskôr 24 hodín prostredníctvom SMS správy.

Proti rozsudku okresného súdu podali v zákonom ustanovenej lehote odvolanie sťažovateľ aj odporkyňa. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 19 Co 382/2013 z 12. júla 2013 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil.

Sťažovateľ v sťažnosti tiež uviedol, že pre nezhody s odporkyňou opustil spoločnú domácnosť 20. júla 2011 a odvtedy sa nemohol stýkať so svojim maloletým synom. Z uvedeného dôvodu okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 5 P 240/2011 v spojení s krajským súdom nariadili vo veci predbežné opatrenie, podľa ktorého sa sťažovateľ mohol s maloletým stýkať aspoň v obmedzenej miere. Odporkyňa predbežné opatrenie odmietla

rešpektovať a všeobecné súdy konajúce v tejto veci paradoxne zamietli návrh sťažovateľa na výkon rozhodnutia.

Podľa sťažovateľa sa odporkyňa po celú dobu konania vedeného pod sp. zn. 5 P 240/2011 snažila doceliť zákaz styku sťažovateľa s maloletým, resp. sťažovateľovi odmietala umožniť realizovať jeho právo na pravidelný, rovnocenný a rovnoprávny styk s maloletým synom. Napriek uvedenému, ako aj záverom obsiahnutým v znaleckom posudku vyhotovenom v tomto konaní (odporúčanie znalca bolo radikálne zmeniť výchovné prostredie maloletého), ktorý bol ako dôkaz použitý aj v konaní o rozvod manželstva a úpravu práv k maloletému na čas po rozvode. Všeobecné súdy rozhodli o zverení maloletého do starostlivosti odporkyne, teda neurobili nič pre zachovanie rodinného puta otca so synom.

Rozsudok okresného súdu, ako aj potvrdzujúci rozsudok krajského súdu považuje sťažovateľ za neprípustný a rozhodnutia, ktoré porušili všetky znaky právnej istoty a ktorých vydaniu predchádzal postup, za arbitrárne.

Sťažovateľ v petite sťažnosti žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 170/2011, ako aj krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Co 382/2013 porušili jeho základné práva podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru, aby zrušil rozsudok okresného súdu v časti výroku II., III, IV a V, ako aj rozsudok krajského súdu a vec vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie, sťažovateľovi priznal finančné zadost'učinenie v sume 4 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 331,13 €.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 170/2011

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd je založená na základe princípu subsidiarity. Zo subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplýva, že ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa môže domôcť ochrany svojho základného práva alebo slobody využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov pred iným orgánom verejnej moci, odmietne takúto sťažnosť z dôvodu nedostatku svojej právomoci

na prerokovanie (mutatis mutandis napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Z uvedeného vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prislúcha ústavnému súdu právomoc zaoberať sa namietaným porušením základného práva alebo slobody za predpokladu, že právna úprava takémuto právu neposkytuje účinnú ochranu (mutatis mutandis I. ÚS 78/99). Podstatou účinnej ochrany základných práv a slobôd sťažovateľa je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý má fyzická osoba alebo právnická osoba k dispozícii vo vzťahu k základnému právu alebo slobode, porušenie ktorých sa namieta a ktorý jej umožňuje odstrániť ten stav, v ktorom vidí porušenie svojho základného práva alebo slobody (I. ÚS 36/96).

V danom prípade bol sťažovateľ oprávnený podať proti rozsudku okresného súdu odvolanie. Z toho vyplýva, že sťažovateľ mal k dispozícii účinný právny prostriedok na ochranu svojich práv, ktorý využil a krajský súd o ňom rozsudkom rozhodol, čo vylučuje právomoc ústavného súdu.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní tej časti sťažnosti sťažovateľa, ktorou namieta porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu skúmal, či v danom prípade nejde o zjavne neopodstatnenú sťažnosť. Zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti možno vysloviť v prípade, ak ústavný súd nezistí priamu príčinnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sťažovateľ namietal (I. ÚS 20/97, III. ÚS 130/04).

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody,

reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu teda nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Inými slovami, ústavný súd môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenejšej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Súčasťou práva na spravodlivý proces nie je to, aby účastník konania bol v akomkoľvek konaní pred všeobecným súdom úspešný vrátane opravných prostriedkov. Z toho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania. Procesný postoj účastníka konania zásadne nemôže bez ďalšieho dokazovania implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať o nich. Všeobecný súd je však povinný na všetky tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje najprv za potrebné uviesť, že nie je zásadne oprávnený ani povinný preskúmať a posudzovať skutkové zistenia a právne názory všeobecných súdov, ktoré pri výklade a uplatňovaní obyčajných zákonov vytvorili skutkový a právny základ ich rozhodnutí. Ústavný súd nepreskúmava, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, pretože to je v právomoci opravných všeobecných súdov. Ústavnou kompetenciou ústavného súdu je v prípadoch napadnutia rozhodnutí (opatrení alebo iných zásahov) všeobecných súdov kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem a postupu, ktorý im predchádzal s ústavou, prípadne s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva

alebo základnej slobody. Zo subsidiárnej štruktúry systému ochrany ústavnosti ďalej vyplýva, že práve všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie práv a slobôd vyplývajúcich z ústavy alebo dohovoru (napr. III. ÚS 131/04). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (napr. IV. ÚS 329/04). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi označenými základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádanými rozhodnutiami všeobecných súdov, prípadne postupom, ktorý im predchádzal.

Sťažovateľ sa žalobou podanou na okresnom súde domáhal voči odporkyni, aby okresný súd jeho manželstvo rozviedol, maloletého zveril do výchovy odporkyne a jemu určil povinnosť prispievať na výživu maloletého sumou 100 €. Súčasne žiadal, aby okresný súd upravil styk sťažovateľa s maloletým tak, že sťažovateľ „... má právo stretávať sa s maloletým každý utorok a štvrtok v čase od 16.00 hod. do 19.00 hod., každý párný vikend v čase od 16.00 hod. v piatok, do 18.00 hod v nedeľu, počas letných prázdnin v čase od 15. 7. do 31. 7. príslušného roku, počas vianočných sviatkov každý párný rok od 15.00 hod., 23. 12. do 15.00 hod do 26. 12. a každý nepárny rok od 15.00 hod. 26. 12. do 15.00 hod. 01.01.“.

Podaním z 3. apríla 2012 sťažovateľ žiadal, aby okresný súd zveril maloletého do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Okresný súd svojím rozsudkom manželstvo sťažovateľa a odporkyne rozviedol, maloletého zveril do osobnej starostlivosti odporkyne, pričom obaja rodičia majú právo maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok, sťažovateľovi stanovil povinnosť prispievať na výživu maloletého sumou 130 € mesačne k rukám odporkyne a upravil styk sťažovateľa s maloletým tak, že sťažovateľ je oprávnený stretávať sa s maloletým každý párný týždeň v sobotu v čase od 14.00 h do 17.00 h za prítomnosti odporkyne. Proti rozsudku okresného súdu podali odvolanie

sťažovateľ aj odporkyňa. Sťažovateľ sa podaným odvolaním domáhal, aby krajský súd zmenil prvostupňové rozhodnutie tak, že zverí maloletého do jeho osobnej starostlivosti, odporkyňi uloží povinnosť prispievať na výživu maloletého sumou 50 € mesačne a navrhol aj odlišnú úpravu styku s maloletým. Odporkyňa napadla rozsudok okresného súdu v sume výživného. Krajský súd rozsudok okresného súdu v napadnutej časti potvrdil ako vecne správny.

Krajský súd vo vzťahu k námietkam sťažovateľa týkajúcim sa zverenia maloletého do osobnej starostlivosti matky v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol:

«Autoritatívne rozhodovanie súdu o úprave výkonu rodičovských práv a povinností je v zmysle Zákona o rodine až druhoradým riešením, a to len v prípade, ak medzi rodičmi nedôjde k dohode o úprave výkonu rodičovských práv a povinností, resp. ak uzavretá dohoda nie je v záujme maloletého dieťaťa a súd ju neschváli. Súd pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na jeho citové väzby (k rodičom, príbuzným, priateľom, prostrediu a pod. a vývinové potreby (vek. školské, zdravotné, záujmové potreby a pod.), stabilitu budúceho výchovného prostredia (životné, ako aj bytové pomery rodičov, ich hmotné zabezpečenie, povahové vlastnosti a pod.), pričom vychádza jednak z návrhov a vyjadrení rodičov, ako aj kolízneho opatrovníka, o predpokladoch na výchovu dieťaťa a o vhodnosti výchovného prostredia a nie je ani vylúčené znalecké dokazovanie, ktoré by však malo byť len krajnou možnosťou, keďže vo väčšine prípadov negatívne vplýva na maloleté dieťa.

Súd pri rozhodovaní o tom, ktorému z rodičov zverí maloleté dieťa do osobnej starostlivosti zisťuje najmä to, ktorý z rodičov je vzhľadom na záujem maloletého dieťaťa, väčšmi spôsobilý na výkon osobnej starostlivosti o maloleté dieťa, resp. zverením komu by boli zabezpečené najpriaznivejšie podmienky pre vývoj dieťaťa a u koho sú lepšie predpoklady na výkon osobnej starostlivosti. Pre uvedený záver musí mať súd spoľahlivý podklad vykonaným dokazovaním a zhodnotením tých skutočností, ktoré charakterizujú osobu dieťaťa, osoby rodičov, ako aj prostredia, v ktorom rodičia žijú. Súd vždy sleduje predovšetkým záujem dieťaťa so zreteľom na jeho osobnosť, najmä vlohy, schopnosti a vývinové možnosti a so zreteľom na životné pomery rodičov.

Súd prvého stupňa zveril maloletého V. na čas po rozvode do osobnej starostlivosti odporkyne s tým, že obaja rodičia budú maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok. Pri svojom rozhodovaní vychádzal zo znaleckého posudku súdneho znalca J. Š., č. 1/2013 zo dňa 10.01.2013; na ktorý v odôvodnení svojho rozhodnutia poukazuje.

Odvolaací súd sa s rozhodnutím súdu prvého stupňa, ktorým zveril maloletého V. M. do osobnej starostlivosti odporkyne, stotožňuje. Súdny znalec v odpovedi na otázky, položené mu súdom prvého stupňa, jednoznačne uviedol, že obaja rodičia majú dobré predpoklady pre starostlivosť a výchovu maloletého V. Za súčasného stavu však nepovažoval zverenie do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov za v záujme maloletého V., nakoľko jeho citový vzťah k otcovi je chaotický, nekonzistentný, naopak dieťa manifestuje úzkostne telesnú väzbu k matke z obavy, že stratí jej lásku. Znalec odporučil dieťa zveriť do osobnej starostlivosti matky a to podmiennečne, a v prípade pokračovania v doterajšom „scenári“, t. j. odcudzovaní dieťaťa otcovi, prinajmenšom s tichým súhlasom matky (znalec vyjadril jednoznačný záver, že negatívny postoj dieťaťa k otcovi je výsledkom ovplyvňovania matkou príp. inými osobami), odporučil radikálne zmeniť výchovné prostredie maloletého. Za tohto stavu danej veci považoval odvolací súd za správne v súčasnosti zveriť mal. V. do osobnej starostlivosti odporkyne (matky) s tým, že táto si musí byť vedomá možných následkov, v prípade pokračovania vo svojom správaní, a to nielen v možnom zverení maloletého do starostlivosti inej osoby v budúcnosti (touto osobou môže byť nesporne nielen osoba fyzická ale i právnická), ale predovšetkým v následkoch na psychickom zdraví dieťaťa, ktoré môžu byť len ťažko napravitelné.

V súvislosti s odvolaním navrhovateľa proti výroku rozsudku, ktorým bol mal. V. zverený do osobnej starostlivosti odporkyne, musí odvolací súd poukázať na skutočnosť, že navrhovateľ sa podaným návrhom v danej veci zo dňa 22.08.2011 domáhal zverenia maloletého V. na čas po rozvode do osobnej starostlivosti odporkyne. Až v priebehu konania zmenil svoj názor a domáhal sa, aby dieťa bolo zverené do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, a to svojím podaním doručeným súdu dňa 04.04.2012, ktorého návrhu sa týkalo i znalecké dokazovanie v opatrovanskom konaní. Z obsahu spisu ďalej vyplýva, že po vykonanom dokazovaní znaleckým posudkom P. Š. č. 1/2013 zo dňa 10.01.2013 v konaní vedenom na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom sp.zn. 5P/240/2011 navrhovateľ vo svojom podaní zo dňa 14.03.2013 deklaroval, že závery tohto

znaleckého posudku akceptuje a žiadal na základe týchto záverov, aby mal. V. bol zverený do osobnej starostlivosti odporkyne. Zverenia dieťaťa do svojej osobnej starostlivosti sa navrhovateľ nedomáhal až do skončenia dokazovania v danej veci a ani v záverečnej reči dňa 08.04.2013, v ktorej žiadal len, aby súd vychádzal zo znaleckého posudku súdneho znalca a z jeho vyjadrenia k námietkam odporkyne k znaleckému posudku. Odporkyňa sa domáhala zverenia dieťaťa do svojej osobnej starostlivosti v priebehu celého súdneho konania. Nepochopiteľne až šikanózne vyznieva potom odvolací návrh navrhovateľa na zverenie mal. V. do jeho osobnej starostlivosti, a to i s poukazom na závery citovaného znaleckého posudku, ktoré navrhovateľ výslovne akceptoval.

Odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že šetrením kolízneho opatrovníka a vykonaným dokazovaním bolo zistené, že odporkyňa s mal. V. býva doposiaľ v 3 -izbovom nájomnom byte, v ktorom má maloletý svoju izbu a má v domácnosti vytvorené vhodné prostredie na starostlivosť a výchovu dieťaťa. Dieťa navštevuje základnú školu v B. Navrhovateľ býva v 2-izbovom byte vo vlastníctve jeho priateľky aj s maloletým synom M., má vhodné podmienky na prespávanie dieťaťa - maloletého V. Z obsahu spisu ďalej vyplýva, že v súčasnosti dieťa styk s navrhovateľom (otcom) odmieta, pričom sám znalec uviedol, že sa nedá spoľahlivo odlišiť dieťaťom deklarováný a cítený vzťah k otcovi, nakoľko v dôsledku životných peripetií (opustenie spoločnej domácnosti rodičov otcom, rozvod manželstva rodičov) sa vyvinula neistá vzťahová väzba dieťaťa k rodičom. V danej veci je nesporné, že odporkyňa zabezpečuje starostlivosť o maloletého V. od jeho narodenia až doposiaľ, dieťa je na ňu úzkostne naviazané, znalec navrhol zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti matky, i keď len podmienene. Z obsahu spisu tiež vyplýva, že maloletý V. nepozná súčasné bydlisko navrhovateľa, nepozná jeho priateľku a dokonca ani dieťa, ktoré sa navrhovateľovi narodilo a je jeho nevlastným súrodencom. Vzhľadom na uvedené odvolací návrh navrhovateľa na zverenie dieťaťa do jeho osobnej starostlivosti vôbec neprihliada na záujem dieťaťa a jeho terajší komplikovaný duševný stav.

Pokiaľ navrhovateľ dôvodil, že odporkyňa mu neumožňuje styk s maloletým dieťaťom v zmysle rozhodnutí súdu a je naplnená téza zo znaleckého posudku o zverení dieťaťa do osobnej starostlivosti odporkyne (matky) podmienene a v prípade pokračovania v jej správaní bolo znalcom odporučené radikálne zmeniť výchovné prostredie dieťaťa a jeho zverenie do osobnej starostlivosti inej osoby, než je odporkyňa, odvolací súd je toho názoru,

že pokiaľ ešte nedošlo k právoplatnému rozhodnutiu súdu ohľadne zverenia maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti odporkyne, je návrh navrhovateľa na zverenie maloletého V. do jeho osobnej starostlivosti minimálne predčasný, a to vzhľadom na doterajší priebeh tohto súdneho konania. Je potrebné tiež zdôrazniť, že záver znalca ohľadne prípadného zverenia dieťaťa do starostlivosti inej osoby v budúcnosti, ak nenastane pozitívna zmena vo vývoji vzťahov účastníkov, nie je podľa názoru odvolacieho súdu záverom smerujúcim k automatickému zvereniu dieťaťa do starostlivosti navrhovateľa, ale javí sa ako potrebné v záujme dieťaťa (po vykonanom dokazovaní) uvažovať i o postupe súdu podľa § 44 a nasl. Zákona o rodine (náhradná starostlivosť)...»

V súvislosti s námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa rozhodnutia o úprave styku sťažovateľa s maloletým krajský súd v relevantnej časti svojho rozhodnutia stotožňujúc sa s názorom okresného súdu konštatoval:

«Súd prvého stupňa pri svojom rozhodovaní o úprave styku navrhovateľa s mal. V. vychádzal zo znaleckého posudku súdneho znalca P. Š. a uviedol, že znalec navrhol styk navrhovateľa (otca) s maloletým 2-krát do mesiaca, najlepšie cez víkend, s tým, že niekedy menej býva viac a spočiatku, aby styk prebiehal v sprievode odporkyne (matky). Poukázal na konštatovanie znalca, že pri vyšetrení navrhovateľa, odporkyne a maloletého dieťaťa mu to pripomínalo súperenie dvoch táborov fanúšikov, kde členovia každého z nich vypovedajú s ohľadom na svoje vzťahy s jedným alebo druhým rodičom. Každý z rodičov sa snažil toho druhého vykresliť čo najhoršie, pričom svoje postoje orientoval proti sebe, bez sústredenia sa na podstatu veci - dieťa. Zdôraznil, že znalec konštatoval, že pokiaľ sa rodičia nesústredia na dieťa, jeho záujmy, záľuby, vzájomné boje budú pokračovať a bude pokračovať obviňovanie, zastrášovanie, znevažovanie jeden druhého, dehonestovanie všetkého a všetkých a vzájomné podávanie trestných oznámení, bude sa prehlbovať medzi rodičmi len nenávisť a nekomunikácia. Pokiaľ si rodičia neuvedomia, že maloletý je obeťou patologickej interakcie medzi rodičmi a budú obviňovať z problémov jedného z rodičov, to nezodpovedá objektívnej realite. Náprava tohto stavu je možná iba radikálnou zmenou. Ináč sa rodičia dočkajú mnohonásobne závažnejších maladaptívnych prejavov dieťaťa, než doteraz. Vzhľadom na uvedené okresný súd návrhu navrhovateľa na širší rozsah styku s dieťaťom nevyhoviel. Do budúca súd nemohol styk upraviť v prípadnej neprítomnosti

matky z dôvodu, že nie je možné v súčasnosti predpokladať, ako sa budú vzťahy účastníkov k maloletému dieťaťu a opačne, čiže vzťahy vzájomné, vyvíjať.

Navrhovateľ vytýkal súdu prvého stupňa, že nesprávne interpretoval odpoveď súdneho znalca, ktorý sa v bode 1.19. svojho znaleckého posudku nevyjadroval k rozsahu styku rodiča, ktorému nebude dieťa zverené do osobnej starostlivosti s dieťaťom, ale k periodicite striedania pri striedavej osobnej starostlivosti rodičov. Zdôrazňoval záver znaleckého posudku, z ktorého vyplýva, že je v záujme dieťaťa sa s ním stykať, že je to pre dieťa vhodné a potrebné a že predlžovanie súčasného stavu zanechá na dieťaťi negatívne následky na duševnom zdraví a osobnostnej normalite. Tvrdil, že rozhodnutie súdu prvého stupňa ohľadne úpravy jeho styku považuje za nemiestne, nenáležité a nemajúce oporu vo vykonanom dokazovaní.

Je nepochybné, že rodičovské práva a povinnosti majú obaja rodičia, a teda matka a otec sú pri ich výkone zásadne rovnocenní (§ 28 ods. 2 Zákona o rodine). Jedným z rodičovských oprávnení, prostredníctvom ktorých má rodič právo podieľať sa na výchove maloletého dieťaťa, ktoré mu nie je zverené do osobnej starostlivosti, je právo styku s maloletým dieťaťom. Pri rozhodovaní o úprave styku s maloletým dieťaťom vždy treba brať do úvahy vek dieťaťa, jeho zdravotný stav, ako aj treba vychádzať z toho, že účelom styku je zaistiť v čo najväčšej miere vytváranie a udržanie rodičovského vzťahu a upevňovanie citového puta k obom rodičom, aby dieťa, pokiaľ možno v minimálnej miere pociťovalo výchovu v neúplnej rodine. Obidvaja rodičia by mali prispievať k vytvoreniu priaznivých podmienok, nevyhnutných pre zdravý fyzický a psychický vývoj maloletého dieťaťa, a to bez ohľadu na existenciu rozporov medzi nimi.

Znalecký posudok č. 1/2013 súdneho znalca J. Š., znalca z odboru psychológie, ako i vyjadrenie k námietkam odporkyne znalcom vyhodnotil odvolací súd ako objektívne, podané skúseným, dlhoročným znalcom z odvetvia klinickej psychológie detí, vypracované na vysokej odbornej úrovni s viditeľným záujmom znalca o ďalší zdravý vývoj dieťaťa. Bohužiaľ, obaja rodičia v uvedenom znaleckom posudku hľadali a vytrhali z neho jednotlivé závery súdneho znalca, ktoré svedčili v prospech ich procesných návrhov alebo tvrdení, prípadne boli kritické k povahovým vlastnostiam, správaniu sa alebo prejavom druhého z nich. Podľa názoru odvolacieho súdu ani jeden z rodičov si dôsledne znalecký posudok neprečítal tak, že by sledoval výlučne zistenia, závery, odporúčania a varovania súdneho

znalca, týkajúce sa súčasného psychického stavu maloletého V. a už vôbec sa skutočne nezamysleli nad ďalším vývojom a osudom maloletého. Na rozdiel od oboch účastníkov tohto súdneho konania ako aj kolízneho opatrovníka, ktorého prvoradou povinnosťou bolo chrániť záujmy maloletého dieťaťa v tomto súdnom konaní a ktorý zostal absolútne, až trestuhodne nečinný, odvolací súd nemôže nechať bez povšimnutia zistenia súdneho znalca, týkajúce sa maloletého dieťaťa – „Ďalej sú to zmienky o smrti alebo zbieranie sošiek anjelov s príslušnými komentármi, ktoré sú v mladšom školskom veku nezvyčajné a signalizujú depresívnu poruchu. Informácie o enkopréze, bolestiach brucha, atď. patria tiež do oblasti psychopatológie. Tieto prejavy nemožno prehliadať alebo ich považovať za matkine výmysly.“ „Podľa názoru znalca sa jedná o bezradnosť maloletého, ktorý má prirodzenú potrebu kontaktu s príbuznými... a na druhej strane potreba vyjadrenia lojality voči matke, ktorá je z rozpadu manželstva nešťastná“. „Psychologickým vyšetrením konštatujem u dieťaťa široký vejár porúch správania... Detská osobnosť sa nepriaznivo vyvíja. Doterajší vektor vývinu smeruje k histrónskej poruche... voči otcovi demonštruje intenzívny, nediferencovane negatívny vzťah...“ „Chlapec nevie psychicky spracovať skutočnosť, že môže mať dobrý vzťah k rodičom, ktorí medzi sebou nemajú dobrý vzťah“, „Maloletý je obeťou (a tak trochu aj spoluvinníkom) patologickej interakcie medzi rodičmi. Obviňovať z problémov jedného z rodičov nezodpovedá realite. Náprava jestvujúceho stavu je možná iba radikálnou zmenou týchto interakcii a je v záujme oboch rodičov, aby sa k nej dopracovali. Ináč sa dočkajú mnohonásobne závažnejších maladaptívnych prejavov syna než doteraz.“ „Predlžovanie terajšieho stavu s istotou zanechá negatívne následky na duševnom zdraví a osobnostnej normalite dieťaťa.“ „Za 42 rokov praxe som sa nestretol s tak arogantným a bezočivým správaním sa dieťaťa voči rodičovi...“ atď.

Z uvedených citácii zo znaleckého posudku ako i z obsahu spisu nesporne vyplýva, že mal. V., na ktorého záujem odvolací súd predovšetkým prihliadal, prežíva v súčasnosti veľmi ťažké životné obdobie. Po opustení spoločnej domácnosti navrhovateľom sa jeho vzťah k nemu narušil, odmieta stretnutia s ním, správa sa k nemu neprístojne až vulgárne a to i za prispenia správania (úmyselného alebo neúmyselného) sa odporkyne. Podľa názoru znalca je však v záujme dieťaťa stýkať sa pravidelne s navrhovateľom (otcom). Odvolací súd je vzhľadom na obsah spisu a závery znaleckého posudku toho názoru, že vzťah dieťaťa s navrhovateľom je potrebné obnoviť postupne. Od roku 2011 sa maloletý

s navrhovateľom stretával sporadicky, bez prítomnosti matky len 2x za nevhodných okolností. Preto je potrebné obnoviť stretávanie sa navrhovateľa s dieťaťom nenásilne, zaujať dieťa, prejaviť mu lásku a oddanosť, vysvetliť mu rozchod rodičov, poskytnúť mu pocit istoty a pod. a neopomenúť, že dieťa je nepochybne traumatizované i narodením nevlastných súrodencov, ktorým rodičia nesporne venujú väčšiu pozornosť ako jemu, čo je prirodzené v každej i fungujúcej rodine.

Vzhľadom na uvedené považoval odvolací súd rozsah styku navrhovateľa s mal. V. určený súdom prvého stupňa v súčasnosti za správny. Sám navrhovateľ poukazoval na skutočnosť, že pre rozhodnutie súdu je rozhodujúci stav v čase vyhlásenia jeho rozsudku (§ 154 ods. 1 O.s.p.). Pokiaľ v čase vyhlásenia rozsudku súdu prvého stupňa, ako i odvolacieho súdu, bol podstatný listinný dôkaz, z ktorého súd predovšetkým vychádzal, znalecký posudok súdneho znalca P. Š., odvolací súd nemal dôvod meniť rozhodnutie súdu prvého stupňa o úprave styku, a to jeho rozsah a ani rozhodovať do budúcnosti o styku navrhovateľa s dieťaťom bez prítomnosti matky odporkyne. Zdôrazňuje však, že v prípade, že dôjde k zmene pomerov, je možné kedykoľvek uvedené rozhodnutie zmeniť, a to i bez návrhu.

Pokiaľ navrhovateľ odporúčal odvolaciemu súdu, aby na spresnenie pojmu „spočiatku“ (styk má prebiehať spočiatku v sprievode matky), oslovil súdneho znalca na výklad tohto pojmu, odvolací súd musí konštatovať, že výklad tohto pojmu je mu jasný a nepovažuje za potrebné, aby mu ho vyložil súdny znalec. Nie je v súčasnosti možné konkretizovať (neurobil tak ani znalec), kedy nastane vo vzťahoch účastníkov stav, že bude v záujme dieťaťa rozšíriť jeho styk s navrhovateľom, a to aj bez prítomnosti matky.»

Podľa názoru ústavného súdu z obsahu odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd na každý sťažovateľom, ako aj odporkyňou uplatnený rozhodujúci odvolací dôvod uviedol vyčerpávajúcim spôsobom skutkové a právne závery, ktoré ho viedli k potvrdeniu prvostupňového rozsudku v napadnutej časti. Tieto závery netrpia žiadnymi vnútornými rozpormi a dávajú podrobné stanovisko krajského súdu ku všetkým podstatným dôvodom odvolania oboch účastníkov konania. Sťažovateľ neuviedol vo svojej sťažnosti argumenty, ktoré by mohli spochybniť ústavnosť záverov krajského súdu a svedčili by o ich prípadnej arbitrárnosti.

V prípade sťažovateľa boli právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v celom rozsahu realizované, aj keď nie podľa subjektívnych názorov a očakávaní sťažovateľa. Všeobecné súdy prerokovali jeho vec a rozhodli o nej, avšak sťažovateľ nemal úspech v konaní, pretože jeho návrh na zverenie maloletého do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, ako aj návrh na úpravu styku s maloletým synom neboli okresným súdom akceptované a krajský súd na základe odvolania sťažovateľa, ako aj odporkyne rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutých častiach potvrdil vychádzajúc z toho, že je vecne správny. Keďže sťažovateľ v sťažnosti nenamietal rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ ide o výšku stanovenej vyživovacej povinnosti, ústavný súd sa odôvodnením rozhodnutí v tomto smere nezaoberal. Podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu však aj neúspech v konaní napĺňa obsah základného práva ustanoveného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ak nedošlo k porušeniu ústavnoprocených princípov konania pred všeobecnými súdmi (čl. 46 až čl. 50 ústavy).

Z uvedených záverov vyplýva, že rozsudok krajského súdu, ako aj jemu predchádzajúci postup nemá žiadnu vecnú súvislosť s tvrdým porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím na základe zákona.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Z obsahu sťažnosti možno vyvodit', že sťažovateľ namieta porušenie označených práv iba z dôvodu arbitrárnosti záverov napadnutého rozsudku krajského súdu. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľom označené základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani princípy spravodlivého procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru porušené neboli, v nadväznosti na to nemohlo dôjsť ani k namietanému porušeniu označených práv podľa čl. 41 ods. 1 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru.

Z uvedených skutočností vyplýva, že sťažnosť sťažovateľa je aj v časti namietajúcej porušenie čl. 41 ods. 1 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru zjavne neopodstatnená.

Vzhľadom na to ústavný súd, aj pokiaľ ide o túto časť sťažnosti, rozhodol po jej predbežnom prerokovaní tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. augusta 2014